

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ
СТЕФАНИКА

Факультет іноземних мов
Кафедра німецької філології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма «Німецька мова і література»

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.043 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – німецька

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “30 ”серпня 2022 р.

м. Івано-Франківськ – 2022

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Основи міжкультурної комунікації
Викладач (-і)	Остапович Олег Ярославович
Контактний телефон викладача	+380 505139601
E-mail викладача	oleg.ostapovych@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	Понеділок, 13.30, ауд. 224
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Навчальна дисципліна Основи міжкультурної комунікації знайомить студентів із базовою проблематикою позамовного, фонового змісту мовної комунікації, основними концепціями та теоріями, які аналізують комунікативні труднощі, зумовлені культурними та ментальними відмінностями між комунікантами. Курс входить до вибіркового циклу професійно орієнтованих дисциплін з іноземної філології, логічно пов'язаний з курсами вступу до мовознавства, країнознавства, історії мови і лексикології, теорії перекладу та практики мовлення, зарубіжної літератури, психології, філософії та надає їм практичного комунікативного спрямування. Він призначений для студентів спеціальності Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька, і читається на другому році навчання німецькою мовою.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Курс має на меті формування, попри суто мовну та лінгвокраїнознавчу, інтегральної культурно-комунікативної компетентності майбутніх викладачів двох іноземних мов та перекладачів. Ця мета досягається через аналіз базової культурно-кумулятивної та культурно-дискурсивної функції мови та базових понять фонових знань, культурного компонента семантики, національної мовної картини світу, культурних пресупозицій та етностереотипів, лексичних реалій, трансляторних лакун, мовних та культурних символів, алюзій вертикального контексту.</p> <p>Завдання курсу</p> <ul style="list-style-type: none"> • розширення лінгвістичних і національно-культурних знань студентів, їх комунікативних, міжкультурних і перекладацьких можливостей через комплексне вивчення зв'язку німецької мови з культурою її носіїв; • збагачення словникового запасу студентів термінологією з різних сфер людських знань – базою для вільного живого спілкування між народами з метою забезпечення комунікативної компетенції через адекватне сприйняття мови співрозмовника та розуміння оригінальних текстів. 	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p>Загальні компетентності</p> <p>Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p style="text-align: center;">Фахові компетентності спеціальності:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ. • Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні. • Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії німецької 	

мови.

- Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту.
- Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.
- Здатність використовувати в професійній діяльності концептуальні наукові та практичні знання традиційних і новітніх теорій, принципів, напрямків, методів і технологій в галузях педагогіки, психології та методики навчання іноземних мов.
- Здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних теоріях, напрямках і школах лінгвокультурологічного та комунікативного спрямування.
- Забезпечення міжмовної та міжкультурної усної та письмової комунікації та міжмовного і міжкультурного обміну інформацією в різних галузях шляхом перекладу різноманітних за змістом та жанром текстів іноземною (іноземними) та українською мовами.
- Володіння прийомами забезпечення якості перекладу

Програмні результати навчання:

- Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.
- Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.
- Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.
- Використовувати німецьку мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.
- Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів німецькою мовою. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.
- Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

5. Організація навчання

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекційні	20
практичні / лабораторні	10
Самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
4	035 Філологія, Спеціалізація 035.043 Германські мови та	2	Вибірковий

	літератури (переклад включно), перша – німецька		
Тематика навчальної дисципліни			
Тема		кількість год.	
		заняття	сам. роб.
Тема 1. Interkulturelle Kommunikation als wissenschaftliche Disziplin. Der Begriff «Kultur». Grenzen des Kulturbegriffs		3	6
Тема 2. Das Problem des nationalen sprachlichen Weltbildes. Deutsche Mentalität: Ursprung und Entwicklung		3	6
Тема 3. Das Konzept des Nationalcharakters. Realienwörter und Hintergrundkenntnisse		3	6
Тема 4. National-kulturelle Komponente der Semantik. Raumwahrnehmung der Deutschen, kulturspezifische Prägung		3	6
Тема 5. Linguokulturelle Komponente der sprachlichen Kommunikation. Zeitwahrnehmung der Deutschen, kulturspezifische Prägung		3	6
Тема 6. Sitten und Normen als Bestandteile der kulturspezifischen Verhaltensmuster. Internationalisierung des Wortschatzes der europäischen Sprachen		3	6
Тема 7. Gesellschaftlicher Fortschritt und seine Widerspiegelung in der Sprache. Geschichte der Nation im ethnospezifischen Wortschatz. Xenophilie und Xenophobie der Deutschen		3	6
Тема 8. Deutsche Symbolwörter. Vertikaler Kontext		3	6
Тема 9. Nationale Sprachvarietäten		3	6
Тема 10. Paralinguistische und orthographische Aspekte der interkulturellen Kommunikation. Deutsche verbale und nonverbale Sprache. Netikette		3	6
ЗАГ.:		30	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, що регламентовані в університеті.</p> <p>Система контролю знань студентів здійснюється через:</p> <ul style="list-style-type: none"> • поточний контроль – (1) усне опитування на практичних заняттях, (2) перевірка виконання студентами самостійної роботи, які мають на меті перевірити рівень теоретичних знань з курсу та практичних навичок володіння студентами навичками аналізу мовного матеріалу; • підсумковий контроль: виконання письмового індивідуального завдання. <p style="text-align: center;">Розподіл балів за семестр: Аудиторна робота – 50 балів Самостійна / індивідуальна робота – 50 балів</p>		
Вимоги до письмової роботи	<p>Передбачено виконання лексичного та культурологічного коментаря як індивідуального завдання. Завдання виконується впродовж семестру і здається у визначений термін. Оцінюється письмовий аналіз мовного матеріалу у 20 балів (максимальна кількість);</p> <p>Студенти, які не виконали індивідуального завдання не допускаються до підсумкового контролю.</p>		
Практичні заняття	<p>Оцінюється відвідуваність усіх 15 занять упродовж семестру, робота на практичних заняттях оцінюється за 5-бальною шкалою. Сума балів, отриманих студентом за практичні заняття, розраховується шляхом додавання балів, отриманих на практичних заняттях з ваговим коефіцієнтом 5.</p>		

	Максимальна кількість 50 балів розраховується як середнє арифметичне усіх практичних занять з ваговим коефіцієнтом 5.
Умови допуску до підсумкового контролю	Студент допускається до підсумкового контролю (заліку) за умови отримання не менше 25 балів, максимум 50 балів, за аудиторну та самостійну роботу. Студент, який не набрав 25 балів, до заліку за відомістю №1 не допускається. У такому випадку до початку екзаменаційної сесії студент користується повторним правом отримати допуск на складання заліку за відомістю №2 на консультаціях викладача (перескладання пропущених тем, виконання індивідуальних завдань).
Підсумковий контроль	Форма контролю – залік. Підсумковий контроль складається з двох частин: 1. підсумкова контрольна робота (тест) оцінюється у максимум 5 балів, мінімум 3 бали; має формат тестових завдань на визначені питання програмового теоретичного матеріалу. 2. індивідуальне завдання , яке передбачає аналіз мовного матеріалу відповідно до програмових вимог. Індивідуальне завдання оцінюється максимум у 20 балів, мінімум – у 4 бали.

7. Політика навчальної дисципліни

Політика курсу: Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Положення 1 і Положення 2

Письмові роботи: Здобувач освіти зобов'язаний добросовісно готуватися до усіх видів поточного та підсумкового контролю, повинен виконувати усі усні та письмові завдання до кожної теми.

Академічна доброчесність: У випадку порушення норм академічної доброчесності під час виконання завдань поточного чи підсумкового контролю, студент отримає «0» балів.

Відвідування занять: Студент повинен вчасно приходити на заняття. Викладач може не допустити студента до заняття, якщо він/вона спізнився без поважної причини. У випадку пропуску 10 чи більше практичних занять без поважної причини, студент може бути не допущений до підсумкового контролю (заліку), або його/її підсумкова оцінка буде знижена. Студент має брати активну участь у практичних заняттях. Студент повинен бути толерантним у спілкуванні з викладачем та іншими студентами, зокрема під час обговорення питань на заняттях. Студент на свій вибір має підготувати один виступ/реферат/презентацію з матеріалу, що виноситься на самостійне вивчення. Студент може перескласти будь-яку тему практичного заняття. Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється студенту за курс, становить 100 балів, яка є сумою балів за виконання практичних завдань, підсумкову контрольну роботу, самостійну роботу та бали, отримані за виконання письмового контролю. Допуск до заліку передбачає отримання рейтингової підсумкової оцінки (максимум 50 балів, мінімум 25 балів). При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується присутність студента на заняттях, активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття.

8. Рекомендована література

Основна

1. *Бацевич Ф. С.* Основи комунікативної лінгвістики / Ф. С. Бацевич.. – К. : Видавничий центр «Академія», 2004. – 344 с.
2. *Бацевич Ф. С.* Словник термінів міжкультурної комунікації / Ф. С. Бацевич. –К. : Довіра, 2007. – 205 с.
3. *Гінка Б.І.* Die Deutschen: Ein soziokulturelles Bild des Volkes. Тернопіль: Навчальна книга-

Богдан, 2014.400с.

4. *Кияк Т.Р., Огуй О.Д., Науменко А.М.* Теорія та практика перекладу (німецька мова). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / Т.Р. Кияк, О.Д. Огуй, А.М. Науменко. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 592 с.
5. *Левицький В.В.* Семасиологія. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 508 с.
6. *Манакін В.М.* Мова і міжкультурна комунікація. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 288 с.
7. *Ammon U.* Die deutsche Sprache in Deutschland, Österreich und der Schweiz: Das Problem der nationalen Varietäten. — Berlin / New York: de Gruyter. — 1995. - 575 S.
8. *Broszinsky-Schwabe.* Interkulturelle Kommunikation: Missverständnisse – Verständigung. Wiesbaden: VS Verlag, 2011. 250 S.
9. *Chen H., Jäger H.* Kulturschock: Mit anderen Augen sehen. Leben in fremden Kulturen. Verlag Rump, 2003. 240 S.
10. *Coseriu E.* Geschichte der Sprachphilosophie. Von den Anfängen bis Rousseau. – Tübingen: Francke, 2003.
11. *Die viersprachige Schweiz* // Hrsg. von Hans Bickel u. Robert Schlapfer. - 2., neubearb. Aufl. - Aarau; Frankfurt a.M.; Salzburg: Sauerlander, 2000. - 319 S.
12. *Heringer, H.J.* Interkulturelle Kommunikation. Grundlagen und Konzepte. Tübingen: Narr-Verlag, 2007., 336 S.
13. *Lakoff G., Johnson M.* (1980) Metaphors we live by. – Chicago: Chicago University Press.
14. *Muhr R.* (hrsg.) Internationale Arbeiten zum österreichischen Deutsch und seinen nachbarsprachlichen Bezügen. — Wien: Verlag Holder-Pichler-Tempsky. - 1993— 133 S.
15. *Oguy O. D.* Lexikologie der deutschen Sprache / O. D. Oguy. – Winnytsya: Nowa Knyha, 2003. – 416 S.
16. *Riesel E.* Der Stil der deutschen Alltagsrede. — M.: Vyssaja skola, 1964. —315 S.
17. *Sapir E.* (1961) Die Sprache. — München: Max Hueber Verlag.
18. *Weisgerber L.* (1971) Die geschichtliche Kraft der deutschen Sprache. — Düsseldorf: Pädagogischer Verlag Schwan.
19. *Whorf B. L.* (1956) Language, Thought and Reality. — Cambridge, Mass.: MIT; New York: J.Wiley; London: Chapman Hall.
20. *Whorf B. L.* (1997) Sprache – Denken – Wirklichkeit. Beiträge zur Metalinguistik und Sprachphilosophie. – Reinbeck bei Hamburg: Rowolt.
21. *Wierzbicka A.* (1996) Semantics, Primes and Universals. – Oxford, New York. – Oxford University Press.
22. *Wierzbicka A.* Understanding Cultures through their Key Words. – Oxford: - Oxford University Press. , 1996.

Додаткова

23. *Зорівчак Р. П.* Фразеологічна одиниця як перекладознавча проблема: (на матеріалі перекладів творів Української літератури англійською мовою). - Львів: Вища шк., вид-во при Львів. ун-ті, 1983. - 175 с.
24. *Потебня А. А.* Из лекций по теории словесности: басня, пословица, поговорка. - Харьков, 1930. - 119 с.
25. *Потебня А. А.* Мысль и язык. - К.: Синто, 1993. - 190 с.
26. *Соколовская Ж. П.* «Картина мира» в значении слов. «Семантический фанатизм» или «Катехизис семантики»? - Симферополь: Таврия, 1993. - 231 с.
27. *Clyne M.* Language and Society in the German-Speaking Countries. Cambridge [u.a.]: Cambridge Univ. Press. - 1984
28. *Clyne M.* Pluricentric Languages. — Berlin / New York.- 1992. - 652 P.
29. *Ebner J.* Wie sagt man in Österreich? Wörterbuch der österreichischen Besonderheiten. Duden-Taschenbücher. — Mannheim / Wien / Zürich: Dudenverlag Bibliographisches Institut, 1980. — 252 S.
30. *Fillmore Ch.* Scenes-and-frames-semantics // Zampolli A. (ed) Linguistic structures processing. – Amsterdam / New York: North Holland Publ. – 1977. - p. 55-81.
31. *Gipper H.* (1972) Gibt es ein sprachliches Relativitätsprinzip? Untersuchungen zur Sapir-Whorf Hypothese. — Frankfurt-am-Main: Fischer (Conditio humana).

32. *Hexelschneider E.* Interkulturelle Verständigung und Fremdsprachenunterricht // Deutsch als Fremdsprache.- 1986. - N 1. - S. 1-6.
33. *Kretschmer P.* Wortgeographie der hochdeutschen Umgangssprache. – Göttingen: Vandenhoeck. – 1969.
34. *Lötscher, Andreas.* Schweizerdeutsch: Geschichte, Dialekte, Gebrauch. – Frauenfeld; Stuttgart: Huber, 1983
35. *Meyer K.* Wie sagt man in der Schweiz? Wörterbuch der schweizerischen Besonderheiten. Duden-Taschenbücher. — Mannheim / Zürich: Dudenverlag, 1989. — 380 S.
36. *Nord C.* Textanalyse und Übersetzen. Theoretische Grundlagen, Methode und didaktische Anwendung einer übersetzungsrelevanten Textanalyse. – Heidelberg: Groos, 1995. – 285 S.
37. *Österreichisches Wörterbuch.*— Wien: Verlag Jugend und Volk, Österreichischer Bundesverlag, 1990. — 501 S.
38. *Pollak W.* Was halten die Österreicher von ihrem Deutsch? Eine sprachpolitische und soziosemiotische Analyse der sprachlichen Identität der Österreicher. - Wien: ÖGS//ISSS, 1992. – 170 S.
39. *Rash F.* Die deutsche Sprache in der Schweiz. - Bern: Peter Lang, 2002. – 294 S.
40. *Rosch E.* Natural categories // Cognitive psychology. 1973. – № 4. – S. 328-350.
41. *Schaf A.* (1964) Sprache und Erkenntnis. — Wien / Frankfurt / Zürich: Europa Verlag.
42. *Stolze R.* Übersetzungstheorien. Eine Einführung. Verlag Tübingen: Narr Verlag, 5., überarb. und erweiterte Auflage, 2008. – 285 S.
43. *Werlen I.* (2002) Sprachliche Relativität. – Tübingen / Basel: Francke.
44. *Wiesinger P.* (hrsg.) Das österreichische Deutsch. — Wien / Köln / Graz, Böhlau Verlag. - 1988.

Викладач: Олег ОСТАПОВИЧ